

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

Докторска програма „Физическото възпитание в образователната система“, научна специалност: „Физическо възпитание“

Тема: „МОДЕЛ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНА КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ СТУДЕНТИ ОТ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

Автор на дисертационния труд: Александра Генчева-Василева

Научен ръководител: доц. Весела Славова, доктор

Рецензент: проф. Тодор Желязков Маринов, доктор

Докторантката Александра Генчева-Василева завършва ОКС „бакалавър“ в УНСС със специалност „Бизнес администрация“ и ОКС „магистър“ в НСА със специалност „Спортен мениджмънт“. От 2012 година работи в Академията, като съответно до 2021 година заема длъжността „експерт по международно сътрудничество и проекти“, а от 2021 година до днес тя е инспектор по учебна дейност към Център за следдипомна квалификация. Към момента Александра Генчева-Василева има общо 18 научни публикации, взела е участие в 18 международни и 7 национални форума и в два научно-изследователски проекта към НСА „Васил Левски“. Допълнително като експерт и административен координатор тя участва в 14 европейски проекта.

Проблемът, разглеждан в дисертационния труд – изграждане на межкултурна компетентност при студенти е сравнително нов за професионалното направление и научната специалност. Това прави проблема особено актуален, още повече, че е пряко свързан с обогатяването на възможностите за подобряване на личностното и професионалното развитие на бъдещите спортни педагози. Актуалността на изследвания проблем се определя от непрекъснато нарастващите изисквания за професионална реализация и по-висока конкурентоспособност на педагогическите специалисти. Водещ фактор в този динамичен процес е научното търсене на ефективни учебителни програми, интегриращи социални, езикови, комуникативни и професионални умения, насочени към академичното и личностното развитие на студентите. В дисертационния труд са разгледани и решени

въпроси, свързани с повишаването на знанията и уменията на студентите, с изграждането на увереност при межкултурно общуване, с развитието на адаптивно поведение и формирането на мотивация за активно участие в международни проекти и прояви.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е разработен в обем от 172 страници, като е онагледен с 26 таблици и 31 фигури. За написването му са използвани общо 114 литературни източника. Структурата му е стандартна, съгласно изискванията и препоръките за такъв труд и включва въведение, класическите три глави на изложение, изводи и препоръки, използвана литература и приложения.

В глава първа е добре представена теорията на проблема. Изяснена е същността, структурата и съдържанието на межкултурната компетентност, с което се поставя основата на разработения експериментален модел. Подробно са разгледани моделите за изграждане на межкултурни знания, умения и компетенции. Изведено е мястото на межкултурната компетентност в европейското образователно пространство, разкрита е Европейска квалификационна рамка, основаваща се на знания, умения и компетенции от 8 нива. Много добре са изяснени отделните съвременни педагогически подходи, принципи и модели в обучението, които имат пряка връзка с формирането на межкултурната компетентност. В края на раздела, с представянето на някои добри практики за изграждане на межкултурна компетентност и след теоретичното изясняване и обобщаване на специфичните характеристики на межкултурното обучение в условията на физическото възпитание и спорта, се извежда работната хипотеза.

Във втора глава, в пряка връзка с изведената хипотеза, се представя и целта на настоящия труд. За нейното постигане са се изпълнили успешно 5 задачи. Предметът на изследването е изведен коректно. За доказване на работната хипотеза са изследвани общо около 400 студенти на НСА „Васил Левски“, като във формиращия експеримент броят на студентите е 89 – в експерименталната група са 46, а в контролната – 43.

Използвана е комплексна методика, включваща надеждни методи на научно изследване. Получените резултати от изследването са обработени чрез прилагането на честотен анализ, вариационен анализ, проверка на хипотези, факторен анализ и дисперсионен анализ за повтарящи се измервания.

Висока оценка заслужава представената методология на експерименталното изследване, в която точно и ясно се представя констатиращият, формиращият и заключителният етап от научното изследване.

Експерименталното изследване е проведено при много добра организация. Изработената стратегия е показател за уменията на Александра Генчева-Василева да планира, организира и провежда научен експеримент.

Много добре е направена интерпретацията на резултатите от експеримента в глава трета „Анализ на резултатите“. Първо се анализира информацията от анкетното проучване, насочено към установяване на нагласите при студентите от НСА „Васил Левски“ за участие в международни проекти и прояви. Информацията от това проучване допринася за установяване на основните фактори, оказващи влияние върху участието на студентите в подобни дейности и разкрива необходимостта от реализирането на допълнителни информационни срещи и обучения.

Като принос на дисертационния труд може да се изведе използването на въпросника за межкултурна ефективност при студенти на НСА „Васил Левски“ с висока информативност (валидност и надеждност с алфа на Кромбах – $\alpha = 0,84$). Неговата редуцираната версия включва най-устойчивите индикатори за межкултурна ефективност в изследваната извадка. Той е приложен в началото и в края на експеримента. Установява се ефективността на методиката за изграждане на межкултурна компетентност при експерименталната група по отношение на значителните промени в показателите за „комфорта и увереност при общуване“, „адаптивно общуване и поведение“ и в общата оценка.

Положителни изменения настъпват в мотивационните стратегии за учене на експерименталната група, като в резултат на приложения експериментален модел значително се подобряват някои от нейните компоненти: „външна целева ориентация“ и „оценяване на очакванията към обучението. Съществени промени се наблюдават по отношение развитието на знанията на студентите, относно межкултурната компетентност. Приложената методика разкрива своята ефективност както при формирането на теоретични знания, така и във връзка с практическите аспекти на обучението. Водещ фактор за постигане на най-добри учебни резултати при изграждане на межкултурната компетентност има „финалният проект“, който предоставя възможност студентите: да демонстрират знания, умения за презентиране, дебатирание и ясно изразяване на мисли и идеи.

Резултатите, относно удовлетвореността от обучението, потвърждават положителното въздействие на експериментираната методиката.

Доказва се, че експерименталният модел за изграждане на межкултурна компетентост е ефективен и допринася за повишаване на увереността на студентите, на мотивацията и практическата им готовност за участие в международни проекти. Изготвеният модел разкрива потенциал за бъдещо развитие, като в перспектива може да бъде допълнително усъвършенстван чрез по-задълбочен анализ на неговата структура и информативност.

В обобщение може да се посочи, че изготвянето на аналитичната част от Александра Генчева-Василева е в резултат на добрите ѝ умения за интерпретиране на информация от реализиран експеримент, за разкриване на закономерности и за доказване на хипотези, за което докторантката заслужава висока оценка.

Предложените шест извода и пет препоръки са добре формулирани и произтичат от направения анализ и обобщения.

Изведените приноси на дисертационния труд, са представени в три аспекта: 1) Научни приноси; 2) Методологични приноси и 3) Практико-приложни приноси.

Докторантката е публикувала три научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд. Авторефератът е структуриран добре и представя в синтезиран вид основната информация на научната разработка.

Заключение:

На основание на положително очертаните моменти в рецензията, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на Александра Генчева-Василева образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

05.05.2026 г.

Рецензент:
/проф. Т. Маринов, доктор/

R E V I E W

of PhD Thesis

for acquiring the educational and scientific degree PhD
area of higher education: 1. Pedagogical Sciences,
professional field 1.3. Pedagogy of Education in...,
doctoral program "Physical Education in the Educational System"

**Theme „MODEL OF INTERCULTURAL COMPETENCE FOR
STUDENTS AT NATIONAL SPORTS ACADEMY “VASSIL LEVSKI”**

Author of the PhD Thesis: Aleksandra Gencheva-Vasileva

PhD Supervisor: Assoc. Prof. Vessela Kirilova Slavova, PhD

Reviewer: Prof. Todor Zhelyazkov Marinov, PhD

The PhD student Alexandra Gencheva-Vasileva graduated with a bachelor's degree from the University of National and World Economy (UNWE) in the specialty "Business Administration" and a master's degree from the National Sports Academy (NSA) in the specialty "Sports Management." She has been working at the Academy since 2012, serving as an "expert in international relations and projects" until 2021, and since 2021 she has been an inspector at the Center for Postgraduate Education. To date, Alexandra Gencheva-Vasileva has a total of 18 scientific publications, has participated in 18 international and 7 national forums, and in two research projects at the National Sports Academy "Vasil Levski." Additionally, as an expert and administrative coordinator, she has participated in 14 European projects.

The problem of the PhD thesis – building intercultural competence for students – is relatively new to the professional field and the academic specialty. The issue addressed in this dissertation – the development of intercultural competence among students – is relatively new to this professional field and academic specialty. This makes the topic particularly significant, especially since it is directly associated with enhancing opportunities for the personal and professional development of future

physical education teachers. The relevance of the research topic is determined by the consistently increasing demands for professional fulfilment and greater competitiveness of teaching professionals. A key factor in this dynamic process is the research for effective training programs that integrate social, language, communication, and professional skills, aimed at the academic and personal development of students. The PhD thesis examines and addresses questions related to enhancing students' knowledge and skills, building confidence in intercultural communication, developing adaptive behaviour, and fostering motivation for active participation in international projects and events.

The thesis consists in 172 pages and is illustrated with 26 tables and 31 figures. A total of 114 references were used. Its structure is standard, in accordance with the requirements and recommendations for such a work, and includes an introduction, the three standard chapters of the main content, conclusions and recommendations, references, and appendices.

Chapter one provides a clear overview of the theory of the problem. It clarifies the nature, structure, and content of intercultural competence, thereby establishing the basis for the developed experimental model. The models for building intercultural knowledge, skills, and competencies are presented in details. The place of intercultural competence within the European educational space was outlined, and the European Qualifications Framework, based on knowledge, skills, and competencies of 8 levels, is introduced. The various contemporary pedagogical approaches, principles, and models in education that were directly related to the development of intercultural competence are very clearly explained. The research hypothesis was formulated at the end of the chapter following the theory and summary of the specific characteristics of intercultural education in the context of physical education and sports, and the introduction of some good practices for building intercultural competence. It is correctly defined.

The aim of this study was presented in chapter two and it was in direct relation with the hypothesis. Five tasks are successfully completed in order to achieve this objective. The subject of the study was correctly defined. A total of approximately 400 students at the National Sports Academy "Vassil Levski" were studied in order to test the working hypothesis: in the formative experiment, the number of students was 89 - 46 in the experimental group and 43 in the control group.

A comprehensive methodology was applied, using reliable scientific research methods. The results obtained from the study were analyzed using frequency analysis, variance analysis, hypothesis testing, factor analysis, and analysis of variance for repeated measures.

The methodology of the experimental study deserves high praise, as it accurately and clearly outlined the descriptive, formative, and conclusive stages of the scientific research.

The experimental study was performed with excellent organization. The developed strategy demonstrates the skills of Alexandra Gencheva-Vasileva in planning, organizing, and conducting a scientific experiment.

The interpretation of the experimental results in Chapter three, "Analysis of Results," was done very well. First, the data from the survey study was analyzed, focused on establishing the attitudes of students at the National Sports Academy "Vassil Levski" towards participation in international projects and events. The information from this survey contributed to the identification of the main factors influencing student participation in such activities and revealed the need for additional informational meetings and training sessions.

The use of a highly informative questionnaire on intercultural effectiveness among students at the National Sports Academy "Vassil Levski" (with high validity and reliability, as indicated by Cronbach's alpha: $\alpha = 0.84$) was key contribution of this dissertation thesis. Its shortened version included the most consistent indicators of intercultural effectiveness in the study sample. It was applied at the beginning and end of the experiment. The effectiveness of the methodology for building intercultural competence in the experimental group was established in terms of significant changes in the indicators for "comfort and confidence in communication," "adaptive communication and behaviour", and in the overall assessment.

Positive changes occurred in the experimental group's learning motivation strategies. The following components significantly improved as a result of the applied experimental model: "external goal orientation" and "evaluation of expectations regarding learning." Significant changes were observed in the development of students' knowledge regarding intercultural competence. The applied methodology demonstrated its effectiveness both in the formation of theoretical knowledge and in relation to the practical aspects of learning. The "final project," which provided

students with the opportunity to demonstrate their knowledge, presentation skills, debating skills, and the ability to clearly express thoughts and ideas was a key factor in achieving the best learning outcomes in building intercultural competence.

The results regarding satisfaction with the training confirmed the positive impact of the experimental methodology.

It was proven that the experimental model for developing intercultural competence was effective and contributed to increasing students' confidence, motivation, and practical readiness to participate in international projects. The designed model reveals potential for future development and could be further improved in future through a more in-depth analysis of its structure and informativeness.

In summary, it could be stated that the analytical section developed by Alexandra Gencheva-Vasileva is a result of her strong ability to interpret data from a performed experiment, identify trends, and test hypotheses, for which the doctoral candidate deserves high praise.

The six conclusions and five recommendations presented were well-formulated and result from the analysis and summaries provided.

The contributions of the dissertation are presented in three aspects: 1) Scientific contributions; 2) Methodological contributions; and 3) Practical contributions.

The Ph.D. candidate has published three scientific papers related to the topic of the thesis. The abstract is well-structured and presents a concise summary of the main information of the study.

Conclusion:

Based on the positive aspects outlined in the review, I propose to the honorary members of the scientific jury to award Alexandra Gencheva-Vasileva with the scientific and educational degree Ph.D. in the professional field 1.3. Pedagogy of Education in...

05.05.2026 r

Reviewer
/Prof. Todor Marinov, PhD/